

Политичка злоупотреба жена силованих у ратовима на ЈУ просторима: Хроника једне бесомучне и подле кампање

"Гласине су постале чињенице, вести вечне истине, страхоте су производиле морал и необуздану одлучност за акцију".

(Rainer Finne, немачки новинар, о медијској кампањи и последицама у рату у Босни, фуснота 21)

У свим ратовима је било силовања жена. У највећем броју случајева било је то "под наредбом" забрањивано али се у пракси толерисало, све док није штетило постављеним циљевима. Само у том смислу су силовања скоро увек имала ратностратешку улогу. [\[1\]](#)

Сексуално насиље у "босанском рату" добило је широки публицитет захваљујући систематској и обухватној антисрпској медијској кампањи, базираној на две премисе: *прво* да су та силовања у свом обиму један историјски појав, са до тада невиђеним бруталностима; и *друго* , да су толика и таква силовања била могућа само уз подршку "од горе", као планирана стратегија ратног циља Срба, колективно.

Американка Сузана Браунмилер (Susan Brownmiller), феминисткиња и ауторка дела "Против наше воље: човек, жена и силовање", изјавила је, да су жене масовно силоване у свим ратовима, као и да су силовања од слабије стране редовно пропагандно коришћена да се прикажу као жртве унапред смишљеног плана уништавања. Са искуством вишегодишњег истраживања позадина политике и социологије силовања, од библијских времена па до Вијетнамског рата, тврди да силовања у Босни нису нешто "до тада невиђено" а још мање да су геноцидна. [\[2\]](#)

Интензивна медијска кампања, широм света, вођена је од новембра 1992. до маја 1993, при чему је објављивано око 500 разних извештаја месечно, у "врху" периоду искључиво о силовању муслиманки [3]. Одједи те кампање појављују се и даље, с времена на време. О једном таквом је реч у наставку, који је и повод за ово излагање.

Писмо за двонедељник "Република"

У Републици од новембра 2009. год, објављен је чланак Тамаре Калитерне, "РЕКОМ - одговор неспособним балканским државицама" [4]. У тексту, у коме се објашњава сврха оснивања "Регионалне комисије за утврђивање чињеница о ратним злочинима (...) у некадашњој СФРЈ (РЕКОМ)", ударно место посвећено је силовањима у Босни, са упрошћеном шемом: жртве Бошњакиње, силоватељи Срби. При томе се позива на два извора и манипулише подацима
. "Сексуално искоришћавање Бошњакиња било је једна од српских метода геноцида. Ужасно је силовање око 20'000 босанских муслиманки"
, стоји у чланку. Тога, међутим, нема у наведеним изворима.

International Human Rights Law Institut de Paul University College of Law објавио је 1996. године извештај своје експертске групе, која је током 18 месеци прикупљала податке о силовањима на тлу бивше Југославије [5]. При томе је радила на терену (у ЈУ и у иностранству) а добијала је и информације од влада 38 земаља као и од 151 разних организација. Истраживано је 4.500 случајева силовања од којих је 1.100 солидно документовано, а 800 идентификовано. Преко половине силованих жена су муслиманке, затим жене неидентификоване етничке припадности, трећа је скупина босанских Српкиња, потом Хрватица. Више од половине силоватеља су босански Срби, остало су Хрвати и муслимани. Екстраполацијом ових резултата, стоји у извештају, може се претпоставити да је било 12.000 случајева силовања, сматрајући прихватљивим и број од 20.000, према мишљењу Европске истраживачке комисије, иако "изузев тог броја нема никаквих других података". Чланица комисије ЕЗ / Европског парламента, француска министарка Симон Вејл, изјавила је, незадовољна радом те комисије на терену и бројем од 20.000 силованих:
"Не разумем зашто је све то објављено, када није истина"

[6]

Позивајући се на други извор (Todd Salzman [7]), ауторка чланка наставља: "Порекло оваквог насиља
(Срба над муслиманкама – Ј. Н.)

је нашао у српској култури која узурпира тело жене и своди жену на "њене репродуктивне капацитете који ће рађањем остварити општи циљ национализма – бројчано увећање нације". Он каже да СПЦ, српска култура и државна политика само тако поимају

*женско
тело".*

Овај скуп којештарија, са расистичким примесима, разумљив је, јер Слазман ништа није "нашао" већ

преписао

из продукције аутора муслиманског лобија (радо виђених и на сајту Босанског Института у Лондону). Симптоматично је да се и Салзман позива на извештај Bassiouni / МасСормик-а, али не на резултате истраживања већ само на поменутих 20.000 жртава силовања, из прикључених других извештаја и публикација. Док су код Bassiouni / МасСормик-а починиоци из све три етничке групе, Салзман је то прочистио – избрисао је Бошњаке. Госпођа Калитерна је избрисала и Бошњаке и Хрвате – остали су само Срби, по њеном укусу.

"Без истине, помирење није могуће. Простор између истине и помирења испуњава правда (...)", наглашава се у чланку. И последично, где нема истине нема ни правде, а ни помирења. У делу о силованим муслиманкама има злонамерних прекрајања и подметања, далеко од истине.

(Претходни допис, реаговање на чланак Тамаре Калитерне, послао сам *Републици* 22.11.2009, с молбом да га објаве. Није објављен, а нисам добио ни одговор).

Хронологија

23. септембра 1992. године био је организован, у Женеви, састанак поглавара верских заједница у Босни: сарајевског надбискупа Пуљића, митрополита дабробосанског Николаја (Мрђе) и муслиманског реиса Селимоског – који на састанак није дошао. По повратку у Београд, Митрополит је, 25. септембра, дао интервју београдским новинарима у коме је рекао да му је бискуп Пуљић пренео поруку Селимоског, који тврди да је у Босни убијено 120.000 муслимана, разорено 200 мошеа и да је силовано 30.000 муслиманки које су остале и трудне. Митрополит је на то додао, да не зна да ли је могуће да има толико жртава. [\[8\]](#)

Прича о "српској ђавољој деци" као последица силовања, чула се први пут на западу 25. септембра (истог дана кад и митрополитов интервју!), када је централа за прислушкивање Би-Би-Си-ја у Sawershamу, југоисточно од Лондона, ухватила емисију муслиманске "Радио Босне", у којој је био и извештај о српским концентрационим логорима и логорима за силовање. Три дана касније, једна група жена из Загреба упутила је отворено писмо сличним организацијама у Европи и Америци, у коме су описале низ изјава о "систематским сексуалним страхотама" над женама, почињених од Срба у запоседнутим крајевима Хрватске и Босне. [\[9\]](#)

У загребачком *Глобусу* од 02. октобра, објављен је чланак Живка Кустича, католичког теолога и новинара (ранијег главног уредника *Гласа Концила*), са поднасловом "Зашто је митрополит Николај Мрђа признао да су његови сурадњаци Срби у Босни побили 120.000 муслимана?". У том чланку стоји и следеће:

"Свијетом се просу вијест да је са згражањем изјавио
(митрополит Мрђа – Ј.Н.)

како су његови сурадњаци побили 120 тисућа муслимана, а силовањем учинили трудним 30 тисућа муслиманку и срушили 120 џамија".

[\[10\]](#)

Два дана раније, 30. септембра (значи, извор је интервју), КИПА (Католичка интернационална агенција за штампу, Freiburg CH), објавила је у свом билтену: *"Према његовим*

Митрополитовим – Ј.Н.)

информацијама (...) 30.000 муслиманки је силовано, више стотина њих су остале носеће"

[\[11\]](#)

.(Фалсификат, тако не стоји у интервјуу; 30.000 трудних учинило им се превише).

02. октобра КИПА је објавила изјаву митрополита Мрђе у емисији "Zeit im Bild" аустријске телевизије ОРФ, да те информације потичу од муслиманског верског поглавара Селимоског, које је пренео бискуп Пуљић. [\[12\]](#) (Коментар: а то су знали и из интервјуа).

Већ 10. октобра 1992. год, у немачком Парламенту је вођена дебата, на основу "веродостојних података" (у то време само муслиманских – Ј.Н.), о "најмање 30.000 до 50.000 жена у логорима за силовање, у којима се свакодневно и силује" – наравно, од стране Срба. *"Недостају нам речи за одговарајућу осуду масовних силовања жена и деце, с циљем да се један народ обешчисти и понизи. То су најгори ратни злочини, део једног планираног геноцида"* [\[13\]](#). Уз препознатљиву намеру – пледоаје за војну интервенцију у Босни – вођена је дискусија високог напона, при чему су из хаоса

грађанског рата непоуздане (и једностране!) информације промовисане у необориве доказе.

У циришком недељнику *Die Weltwoche*, 05. новембра 1992. објављен је чланак Александре Стиглмајер (Alexandra Stiglmayer, рођена у Сплиту, одрасла у Немачкој, новинар-дописник из Загреба) о силовањима у Босни, где, поред осталог, стоји:
"Да он
(митрополит Николај – Ј.Н
) сматра да је 30.000 муслиманских и хрватских жена силовано, које су већ и трудне".
(Фалсификат: у "изјави" Митрополита нема и хрватских жена). Поред тога је навела број од 50.000 силованих муслиманки, према процени сарајевског Министарства унутрашњих послова.

[\[14\]](#)

15. новембра 1992. објавило је *Православље*, лист СПЦ у Београду, чланак под насловом;
"Изјава дабробосанског митрополита Николаја, поводом недобронамерних интерпретација његовог интервјуа од 25. септембра. Пренели смо податке које је саопштио надбискуп Пуљић".

На ударцу је био и "непоћудни" канадски генерал Макензи (неке његове изјаве нису се допадале муслиманима), до јула 1992. командант Унпрофора у Босни, кога је муслиманско руководство оптужило да је
"неколико десетина муслиманки (и врло вероватно такође и Хрватица) силовао, које су касније вероватно убијене"

(
Недељна Далмација
, Сплит, 21.11.1992). И војници Унпрофор-а су оптужени да су долазили у исти српски логор за силовање у Вогошћу, недалеко од Сарајева, и "послуживали" се муслиманкама и Хрватицама. Рој Гатмана (Roy Gutman), сматра да генерал Макензи има алиби, али да су наводи о војницима Унпрофор-а тачни

[\[15\]](#)

А. Stiglmayer се поново јавља 27. новембра, у *Basler Zeitung*-у, са практично истим чланком као и у *Die Weltwoche*
2 дана раније), са циничким додатком, да је Митрополит у међувремену
"повукао свој исказ без навођења разлога"

(2

[16]

(А.С. упорно остаје код свог крунског сведока!).

У немачком језичком подручју, у року од месец дана објављена су четири чланка А. Штиглмајера, истог садржаја: *Deutsches Allgemeines Sonntagsblatt*, Берлин (30.10.1992), *Die Weltwoche*, Zürich (05.11.1992), *Stern*, Хамбург (26.11.1992) и *Basler Zeitung*, Басел (27.11.1992). Највећег одјека је имао чланак у *Штерн*-у: *Vergewaltigung als Waffe* (Силовање као оружје) – прича са насловне стране, у тиражу од милион примерака...

Немачки магазин *Der Spiegel* пише, 07. децембра 1992, о обиласку две аустријске социјалне раднице избегличких логора у Хрватској, где се, поред разговора са жртвама, наводе подаци "босанског Министарства унутрашњих послова": 60.000 жена је силовано, од којих су најмање 30.000 трудне. На насловној страни, у урамљеном изводу, даје се свему још и додатни легитимитет: *"Више од 60.000 девојака, жена и старица силовано је, до сада, само у БиХ, према процени интернационалних посматрача"*

[17]

. Таквих посматрача и процена – није било. (Први такви "посматрачи" су дошли, и то у Хрватску, тек крајем децембра – Вартбуртон-мисија ЕЗ).

Три недеље касније, 28. децембра, у *Шпигл*-у је објављен један од ретких чланака о жртвама силовања на оној другој, српској страни. Репортер је у Београду посетио више институција и клиника (психијатријске, гинеколошке), и описао, поред других информација (да не ређамо бројеве) и неколико жртава силовања. Чланак се утопио у мору сличних информација из хрватско-муслиманског табора, форсираних у иностраним медијима. Вредна је изјава управника Психијатријске клинике проф. Слободана Јакулића, да на основу научних истраживања међу становништвом има 7 – 9% психопата, и да се тај број у рату, међу војницима, повећава до близу 30%.

[18]

Стефан Шварц (Stefan Schwarz), посланик немачког парламента, предочио је, средином

децембра 1992, "откровење" о српским лекарима, "наследницима Менгелеа", који су муслиманкама-трудницама вадили фетусе и замењивали их псећим, одређујући им судбину да рађају псе. Овој медијској послastici није могла да одоли ни инострана штампа. Најдаље је отишао лондонски таблоид *Daily Mirror*, који је 04. јануара 1992. објавио вест, да је "једна
Босанка умрла након покушаја да буде натерана да роди пса

[\[19\]](#)

.Када су изостали обећани докази (видеоснимци!) чуо се и по неки критички глас, али уз пуно разумевања: "добри човек из Бона" је био понесен "наивним ангажовањем за акцију у име "људских права"

[\[20\]](#)

[\[21\]](#)

Делегација Европске заједнице, под вођством британске политичарке Anne Warburton (у којој је била и Simone Veil), посетила је прво само Загреб (18. – 24. децембра 1992.) а потом Загреб и Босну (19. – 26. јануара 1993), и при томе разговарала с представницима хрватских и муслиманских институција и разних комитета, као и са цетити (!) жртве силовања. У извештају (Warburton-Report, Copenhagen, 28. јануара 1993. [\[22\]](#)) износи се податак о 20.000 силованих муслиманки, без навођења доказа. То је био разлог што је Simone Veil протестовала.

Тај извештај је и касније критикован као неозбиљан. [\[23\]](#) [\[24\]](#) [\[25\]](#) (Као извор се наводи хрватски министар за здравство, Младен Лончар, фуснота23). Ова делегација није уопште разматрала извештај Републике Српске о силовању Српкиња и о борделима с њима у Сарајеву, премда је код Уједињених нација та пријава заведена 18. децембра 1992. [\[26\]](#)

Једна комисија Уједињених нација обишла је, 10. – 17. јануара 1993, женске клинике у Загребу, Сарајеву, Тузли, Зеници и Београду, и при томе регистровала 119 случајева трудноће (79 муслиманки), последица силовања. Направљена је емпиријска рачуница: једна трудноћа јавља се на 100 силовања (знаци округло 12.000 силовања), у рату једна жена бива силована 20 пута (знаци 600 силованих) а трудне се пријављују тек свака четврта; резултат: укупно силованих је 2.400. Тако стоји у извештају комисије (Mazowiecky Report, 12.02.1992) [\[27\]](#) [\[28\]](#). Муслиманки би ту било око 1.600.

У књизи А. Stiglmajer "Рат против жена", објављеној 1993. године [\[29\]](#), има података само о броју нађених трудница, али не и одатле израчунатом броју силовања. (Мазовиецков извештај од 12.02.1992. наводи само у фусноти, без података о

"прорачуну" броја силованих жена). Јер онда би морала да објасни колико је силовања било за лансираних 30.000 трудних (које у књизи и не помиње), код ње муслиманки и Хрватица. (Штиглмајерка је напредовала до Петрићевог портпарола у Босни, а данас је члан Европске комисије за стабилност).

У тој "мутљавини" учествовала је и Снежана Богавац, новинарка *Време*-на. Цитирамо из њеног чланка, 03.05.1993:

"Крајем септембра у иностраној штампи појавила се изјава митрополита дабробосанског Николаја, према којој је у Босни силовано 30.000 муслиманских жена, од којих је неколико стотина трудно. Изјава је потом незграпно демантована, а непоћудни поп није се потом више оглашавао"

.Фалсификати: број трудних је смањен (од 30.000 на неколико стотина), "изјава" је демантована, детаљно, у

Православљу,

та "изјава" је Селимоског, а не Митрополита(оригинал "изјаве" је на снимку интервјуа (за новинаре!)

Студиа Б

, за који је она, као новинарка, морала да зна).

Босанскомуслиманску пропаганду о масакрирању затруднелих муслиманки преузела је, преко Стефана Шварца, не само инострана штампа већ и један научник. Ханс Петер Дуер (Duerr), професор етнологије и историје културе на универзитету у Бремену, у интервју *Шпиглу*, 12.06.1993, (поводом изласка његове књиге "Опценитет и насиље"), говори о масовном силовању босанских муслиманки , "при чему су трудницама вађени фетуси и закуцавани на дрвеће"

[\[30\]](#)

. У књизи нема тог податка, пошто не може да наведе доказ. О масовним силовањима има:

"Према извештајима у штампи, до краја новембра 1992. силовано је већ 50.000 жена, од којих су многе касерниране као проститутке у око 36 логора"

, позивајући се на чланак А. Штиглмајер у

Штерн

-у

[\[31\]](#)

Немачки новинар Мартин Летмајер (Martin Lettmayer) ишао је траговима описаних догађаја у чланцима А. Штиглмајер и при томе је наишао на много измишљеног. У Загребу је, децембра 1992, разговарао са више лекара и са представницима разних

домаћих и страних институција – нико од њих није нешто посебно знао о силовањима. На Петроварској клиници ни трага од "опсадног стања"; за последњих седам месеци имали су 3 жене жртве силовања (Та клиника је требало да буде препуна трудних силованих жена, са 18 порођаја дневно – рад клинике пред колапсом).

Чланак му је објављен у циришком недељнику *Die Weltwoche* [32], снимљен филм о истраживањима на терену његова ТВ-агентура није хтела (смела!) да прихвати.

У немачким медијима велики публицитет је имала судбина босанске муслиманке Азизе, коју су Срби наводно силовали на стадиону у Мањачи, пред 1.500 гледалаца. Ту исповест су лансирали угледни минхенски дневник *Süddeutsche Zeitung* (међу првима по репутацији и по тиражу) и ЗДФ-магазин "Мона Лиза" (на Другом немачком ТВ-програму). Међутим, у Мањачи нема никаквог стадиона. То је утврдио Летмајер на лицу места.

У италијанском католичком недељнику *Senjo sete* (Знак седам) објављено је, 27. марта 1994, као оригиналан документ, драматично писмо опатице Луције Вертрузе, упућеног претпостављеној сестри-редовници, у коме се опрашта од редовништва, пошто је, Хрватица, силована у Босни од Срба остала у другом стању, одлучила да роди дете, "сведока мира". Ту вест су прихватиле не само католичке парохије, већ и више новина и ТВ-станица у Италији. Паоло Гранди, новинар миланског дневника

Independente

, пронашао је у ком је манастиру силована сестра Луција као и да је већ родила здраво мушко дете. Истог дана (!), 02. априла, јавио се извесни монсињоре Контрано из Падове, да је та прича у ствари његов рад за један литерарни конкурс.

[33]

[34]

Прича као што је о Азизи и сестри Вертрузи било је на стотине. На њима су многи новинари правили каријере. Рој Гатман (Roy Gutman) је за свој чланак "Логори смрти", објављен 03. августа 1992. (*Newsday*), добио Пулицерову награду за новинарство, на основу сведочења, из прве и другеруке, наводно преживелих муслимана из логора у Трнопољу и Мањачи. Ко ту може да каже шта је истина, а шта је напаковано (Касније је утврђено да је логор у Трнопољу био сабирни – не заробљенички, а још мање концентрациони). И Џон Барнс (John Burns) је исте године добио Пулицерову награду за интервју са Браниславом Хераком (*New York Times*, 27.11.1992), босанским Србином у сарајевском затвору, оптуженом за учешће у масовним силовањима и клању (!) муслиманки, у Вогошћу. Интервјуе с њим многи новинари нису хтели да публикују због Херакове неурачунљивости: говорио је оно што су други желели

да чују, и свака прича му је била другачија, распојасанија и све језивија. (Барнс је избрисао оптужбу Херака, да је и генерал Мекензи био "муштерија" у Вогошћу).

[\[35\]](#)

[\[36\]](#)

Дејвид Бајндер (David Binder), дугогодишњи дописник Њујорк Тајмса са Балкана, тражио је, 2006. године, да се овим новинарима одузме Пулицерова награда, због непрофесионалног истраживања у награђеним чланцима, уз нескривено опредељење за босанске муслимане.

(Тако је *NY Times* 30.01.1996, три године после Бернсовог чланка, писао да је Херак "поремећен" (slightly retarded) и да је повукао своја признања, дата под батинама својих чувара). [\[37\]](#)

Немир међу "повлашћене" унео је Питер Брок (Peter Brock), политички коментатор америчких новина *El Paso Herald Post*, својим чланком "Босна: тако су нас лагали телевизија и штампа", објављеном у *Veltvohe*-у, 12.01.1994.

[\[38\]](#)

У опширној анализи и са мноштво детаља о "извртању чињеница, недостатку брижљивости и једностраном коментарисању", закључио је да је новинарство у балканском конфликту заказало. Настале су вишемесечне дискусије, нарочито у Немачкој и Швајцарској, у којој су у чланку прозвани бранили своје "поштење" а критичари, у насталој атмосфери запаженији него раније, претресали где се све грешило. У

Allgemeines Sonntagsblatt-

у, од 26.08.1994, објављена су четири критичка чланка на рачун површности медијског приступа сукобима у Екс-Југославији

[\[39\]](#)

, у којима се пребацује и А. Штиглмајер, да се "прославила" информацијама без доказа, почевши од чланка у истом недељнику, октобра 1992. (погледај фусноту 21)

Извод из текста Питер Брока: "10. децембар 1992. – У Београду је српско-ортодоксни патријарх Павле известио чланове Швајцарског парламента и представнике Европског екуменског покрета, да постоји документација о вишеструком силовању 800 српских жена у 20 логора, које су држали муслимани и Хрвати".

Истраживања у Чикагу, под руководством Шерифа Басиунија, завршена су априла 1994. год, са коначним извештајем на 87 страна, и са 3.400 страна разних прилога. Иза тога је стајало око 65.000 страна докумената и преко 300 сати видеоснимака. И поред толиког рада остало је нејасно како није могла да се утврди етичка припадност друге групе по величини од укупног броја силованих жена. Укључивање и бројева силованих 12.000 и 20.000 као могућих, прихватају се резултати претходних извештаја (Mazowiecki i Varburton), чија је истраживања Басуиуни преузео априла 1993. године. При томе 12'000 оправдава екстраполацијом добијених резултата, док је, међутим, у извештају Мазовиецког "емпиријским" поступком број силованих сведен на 2.400. За 20.000 Басуини потврђује да нема валидних доказа.

Средином 1994. год, комисија Басиуни обавестила је новинаре о резултатима свога рада. То је објављено и код нас, у *Политици* [40]. У извештају агенције *Ројтерс*, 01. јуна 1994, приказана је кратка верзија извештаја, са наглашавањем да су силовале све три стране, да је идентификовано око 800 жртава (највећим делом Муслиманке) и око 600 имена починитеља (Срби у већини), да "пријављени број од 20.000 силовања (није "пријављен", већ "процењен" – Ј. Н.) није неразуман", као и да "нема доказа да се радило о наређењу или о општој политици" силовања.

Септембра 1997. боравио је у Београду Слободан Шнајдер, где је приказана и његова тада последња драма "Змијин влак", у извођењу немачког позоришта "Theater an der Ruhr".

Том приликом је у једном интервјуу објашњавао подлогу на којој је та драма настала :

"У децембру 1992. све новине и телевизије биле су згрожене над вијестима о српским добровољцима и онеме што су починили муслиманским женама, цурицама, бакама... У Хрватској је то била тема дана. (...) Већина тих жена је довођена у Загреб. Кад је прошао хрватско-босанско-муслимански сукоб, од тог момента, те су жене нестале из јавног живота земље као да их никад није било. Помислио сам: гледај како то брзо иде потискивање повијести" [41]

У овом излагању је тачан само завршни део, остало је део тадашње пропаганде. (Упоредити писања Штиглмајер – Летмајер).

Динамика пропаганде на прелазу 1992.-1993. године није могла да се настави, бесмислена ескалација бројева није могла да поднесе биланс: шта је са 30.000 трудница, којим темпом су се настављала силовања (о томе више нико није писао), где су докази... "Потискивање повијести" (Слободна Шнајдер) је настало пошто је "црнац своје одиграо" – тежиште пропаганде је прешло на друге секторе а жене, жртве силовања, препуштене су својој судбини.

На ред је дошло Косово. Рудолф Шарпинг, немачки министар одбране у време НАТО-напада на Југославију, нашао је своје варијанте за фетусе: сада су их Срби вадиле трудним Албанкама да би их грилирали и поново враћали у материце жртава. (Није објаснио сврху оваквог поступка). У другој верзији, убијеним гравидним Албанкама вађени су фетуси из распорених стомака и "само" су грилирани. Прву верзију изнео је на конференцији за штампу, 16.04.1999 [\[42\]](#), другу у интервјуу *Шпиглу*, 17.04.1999 [\[43\]](#), да би прву "потврдио" на предавању на "European Business School" у Немачкој, априла 1999. [\[44\]](#)

У време првог процеса пред Хашким трибуналу, оптуженима за силовање, у *Шпиглу* је објављен чланак "Жене као плен" (18.03.00), у коме има мешавине, објективно-информативног и "комбинаторике". Тако говори о "радној групи" Европске заједнице (Комисија Варбуртон), која је, фебруара 1993, проценила број силованих Бошњакиња на 20.000 (што је тачно), и да је после тог извештаја (што није тачно – ти бројеви су претходили раду комисије) босанско Министарство почело са својом "акробатиком бројева": 60.000 жртава силовања, од којих су "30.000 као "машине за рађање", за умножавање српског народа, смештене у специјалне логоре".

И опет тачно, приписујући сарајевској пропаганди: "Београдске банде убица секу трудним женама стомаке и прикуцавају фетусе на дрвеће – једна хорор прича коју су преузимали чак и озбиљни западни медији". [\[45\]](#)

Весна Кесић, загребачка публицисткиња и активисткиња за права жена, излаже своја истраживања о вези између сексизма и рата, у обимном интервјуу у *Feral Tribune*-у, 07. новембра 2000, из кога наводимо неколико извода:

"Преко половица силованих жена су муслиманке, затим жене неиндентифициране етичке припадности, трећа је скупина босанских Српкиња, потом Хрватица. Више од половине идентифицираних силоватеља су босански Срби, остало су Хрвати и муслимани". (Из анализе Basiuni-извештаја)

"(...) медиј ,инструментализирали су страхоте искуства избеглиштва – губитке, смрти, насиље и злостављања, укључујући силовања, у своје пропагандне сврхе – за интензивирање мржње и етичких сукоба".

"Мит о жртви и агресору од самих почетака рата (...) једна исто тако до сржи огољела ратностратешка прича. (...) Свака страна прихваћа само једну "истину". Губе се све политичке нијансе, губи се увид у учинак медијских, културних и политичких ратова који претходе "правом" рату, брише се перспектива и искуство друге стране и губи се веза са реалношћу". [46]

Приче о силовањима у Босни широко – медијски су се повампириле почетком 2006. године са наградом, на Берлинском филмском фестивалу, филма "Грбавица". Примајући "Медведа", редитељка Јасмила Збанић је изјавила и следеће: *"Желим да подсетим да су, иако је рат завршен пре 11 година, ратни криминалци Младић и Караџић још су на слободи. Организовали су силовање 20.000 жена у Босни, убили 100.000 људи и из домова протерали милион људи. Ово је Европа, а још нико нема интереса да их ухапси"*

[47]

. Наташа Одаловић, пише у

Данасу

, 10.03.2006:

"Говор који је редитељка изрекла јесте политички, али не значи да је а priori нетачан"

[48]

А тај говор, партијском поруком, *јесте* нетачан:

У Босни није било силовано 20.000 жена, а још мање све неспркиња, како се то разуме из контекста. За то нема валидних доказа.

Нетачна је тврдња да су та силовања "организовали" Младић и Караџић, јер етничка припадност жртава и логора – бордела дају сасвим другу слику.

Манипулације жртвама силована

Пише: Јован Ненадов
среда, 30 децембар 2009 23:32

Нетачна је тврдња да су обојица "убили" 100.000 људи, "упаковано" муслимана, јер муслимана је погинуло/убијено/нестало око 66.000 (према муслиманским изворима [\[49\]](#)), од којих су 28.000 били војници.

Реагујући на оптужбе упућене Јасмили Збанић због њеног обраћања публици у Берлину, Мирјана Карановић, протагонисткиња филма, изјавила је: *"Уопште, осећам се веома глупо што сада, када смо направили диван филм (...) морам у својој земљи да највише пажње посвећујем нељудским оптужбама деснице, која има злочиначке намере у односу на читав народ, и жели да нас гурне у блато и говна из којих смо почели да се извлачимо"* [\[50\]](#)

Ако је "леgitимно да аутор користи пажњу јавности да изрази своје политичке ставове", онда је и право других да те ставове оспоравају и критикују ако су шупљи и тенденциозни. То су два пута два демократског друштва, које не прихвата да му се "удари" брњица. Ко ту у ствари гура "нас" назад у мочвару, "десница" или г-ђа Карановић и њој слични?

У интервјуу са новинарком *НИН*-а Јасмином Лекић (16.02.2006), г-ђа Карановић је била још прецизнија: *"Само је у источној Босни силовано, према званичним подацима, двадесет хиљада жена (...)"* [\[51\]](#)

. Таквих, "званичних" података – нема! И већи католик од папе: њена редитељка, Јасмила, говорила је о 20.000 силованих – у целој Босни. (Јасмина Лекић се држала Збанићкине верзије: у свом извештају са Берлинског фестивала (*НИН*, 23.02.2006) говори о *"званичних двадесет хиљада силованих муслиманки"* [\[52\]](#)

. Све "званично" – на језику.

Дискусија око филма запослила је и новинаре разних листова у иностранству. Неки су извукли из магацина старо оружје (као нпр. лондонски *Independent* са подацима о 20.000 до 50.000 жртава силовања, "углавном босанских муслиманки") [\[53\]](#)

) а други су одлазили и за Сарајево да се распитају на лицу места, и да добију старе информације у новом руху. О томе је писао, као пример, дописник циришког *NZZ*

-а
(*Neue Zürcher Zeitung*)

са Балкана, у чланку "Естмина тајна узбуркала Босну" (15.12.2006). Реаговао сам на тај чланак, супротстављајући чикашки Басиунијев извештај недоказаним великим бројевима о силовањима. И, као почит: допис је објављен, први пут након 6,7 ранијих покушаја у разним листовима.

[\[54\]](#)

(Прво писмо сам упутио

Veltvohe

-у, већ 22.12.1992, одговарајући на први чланак А. Stiglmaјer, упозоравајући на манипулације наводним изјавама митрополита Николаја).

Закључак

Да ли је могуће добити медијски рат оперишући само истином? Није могуће. Па како онда може један искусан новинар као што је Милош Васић да тврди да је Србија изгубила медијски рат", а сада знамо и зашто: због бестидног лагања"? (*Време*, 06. марта 2003)

[\[55\]](#)

. Или је лагање ипак дозвољено али не бестидно? По ком то критеријуму се одређује граница између дозвољеног и бестидног лагања? И зашто, коначно, лагати ако је истина довољно убедљива?

Међутим: истина је пожељна, али никада није тако ефикасна као добро представљена лаж.

Предност има онај ко влада медијском позорницом – ко доминира информацијама – а не ко говори истину. Све добро изабране теме дезинформација су једноставне и измичу вероватноћи и логици, пошто се тема која је једноставна и логична излаже могућности оспоравања.

Међу најгоре медијске продукте спадају они као што је наведени чланак Тамаре Калитерне: деформишу се информације из угледних извора, који су за просечног читаоца тешко приступачни, а редакција, у овом случају *Република*, неће да објави реаговање које њој не одговара. Деформација остаје присутна, исправци је забрањен приступ. Врхунац је у циничном ставу, да се такав "посао" ради због истине, без које "помирење није могуће". "Мисионарска интелигенција" (Слободан Антонић) на нивоу "родомрзаца" (Зоран Аврамовић).

[1] Susan Brownmiller: *Against Our will: Men, Women and Rape*, Simon and Schuster, 1975.
Немачки превод: *Gegen unseren Willen*, Frankfurt/M. 1980.

[2] Интервју са Сузаном Броунмилер, *Die Weltwoche*, Zürich, 22.10.2004.

[3] Видети 5. фусноту, стр. 15.

[4] Тамара Калитерна: РЕКОМ – одговор неспособним балканским државицама. *Република*
Београд, бр. 464-465, 1. – 30. новембар 2009. (
www.republika.co.rs
)

[5] M. Cherif Bassiouni / Marcia McCormik: *Sexual Violence, An invisible Weapon of War in the Former Yugoslavia*, Chicago 1996.

[6] Мануел Флорентин: Манипулација трагедијом, *Трибуна*, Мадрид, 12.04.1993. (Превод
у *ТАНЈУГ Прес, црвени*
билтен, Београд,
27.04.1993).

[7] Todd A. Salzman: Rape Camps as a Means of Ethnic Cleansing: Religious, Cultural, and Ethical Responses to Rape Victims in the Former Yugoslavia, *Human Rights Quarterly* 20 (1998) 348-378.

[8] Интервју са митрополитом Николајем, 25.09.1992. Снимак ТВ-Студиа Б, у трајању од 2' 40".

[9] Nil Krauze-Kjar / Mikel Narc: Истеривање ђавола, *НИН*, Београд, 19.02.1993. Чланак (3 стране) преведен је с данског, без даљих података. Веродостојан је због информација које се налазе и у другим изворима, а реаговање је на Варбуртон-Извештај, објављен у Копенхагену, 28.01.1993). Исти новинари су објавили чланак сличне садржине у данском недељнику *Jyllands Posten*, Viby/Arhus, 28.02.1993. (према Долечеку-24.фуснота)

[10] Живко Кустић: Стравично признање православног митрополита (међунаслов у тексту), *Глобус*, Загреб, 02.10.1992

[11] KIPA (Katholische Internationale Presseagentur), CH-Freiburg, Bulletin (Rom/Бања Лука), 30.09.1992.

[12] Интервју владике Николаја на аустријској телевизији ORF, "Zeit im Bild", 01.10.1992.

Објављено и у билтену KIPA (Belgrade/Wien), 02.10.1992.

[13] Ralph Hartmann: Die ehrlichen Makler. Die deutsche Aussenpolitik und der Bürgerkrieg in Jugoslawien. Eine Bilanz (Поштени мешетари. Немачка спољна политика и грађански рат у Југославији). Берлин, 1998. Стр. 160, фуснота 192.

Аутор је био 12 година у дипломатској служби ДДР-а у Београду, од тога 4 године као амбасадор. У књизи користи и стенографске протоколе заседања Немачког парламента.

[14] Alexandra Stiglmayer: Die totale Degradierung der Frau zu einer Ware (Тотална деградација жене до робе). *Die Weltwoche*, Zürich, 05.11.1992.

[15] Optužba потиче од Бранислава Херака. О томе говори Реј Гатман у интервјуу *Глобу* у, Загреб, 12.12.1993: Караџићев министар главни је макро бордела у Вогошћи који су посећивали Унпрофорци!

[16] Aleksandra Stiglmayer, Zagreb: In Bosnien werden Frauen systematisch vergewaltigt

(У Босни се жене систематски силују). *Basler Zeitung*, Basel, 27.11.1992.

[17] Kleiner als ein Stück Dreck. (Мањи од једног комада ђубрета). *Der Spiegel*, 07.12.1992.

[18] Krieg der Psychopaten. (Рат психопата). *Der Spiegel*, 28.12.1992.

[19] *Daily Mirror*, London, 04.01.1993: Horror of 'mad doc' ops.

[20] Joachim Fritz-Vannahme: Der gute Mensch von Bonn (Добар човек из Бона). *Die Zeit*, Hamburg, 15.01.1993.

[21] Reiner Finne: Scharfmacher in den Redaktionen (Хајкачи у редакцијама). *Deutsches Allgemeines Sonntagsblatt*, Hamburg, Nr. 34 / 26.08.1994.

У чланку је критиковао и А. Stiglmayer, која се "прославила" информацијама без доказа, пишући и у *DA Sonntagsblatt*-у, октобра 1992, тада свом матичном листу.

[22] Warburton Report, Copenhagen, 28 January 1993. Кратак верзија тог извештаја налази се под <http://www.womenaid.org/press/info/humanrights/warburton.htm>

Делегација је имала мандат одлуком Европског савета (Единбург, 11. – 12.12.1992), и пошла је с "пртљагом" осуде Срба за масовна силовања муслиманки. Ослањајући се на разне процене о броју жртава, од 10.000 до 50.000, делегација се одлучила за 20.000. У извештају стоји, да је директно разговарано само "са малим бројем жртава". Након протеста Симон Вејл и Фритс Калховена, А. Варбуртон је изјавила да је требало рећи да је број жртава између 10.000 и 20.000. (Погледај фусноту 9 и 24)

Simone Veil, француска политичарка, председница Европског парламента (1979-1982), министар здравља (1993-1995), члан Француске академије 2008.

Frits Karslhoven, Холанђанин, председник Комисије УН за прекршаје људких права (1992-1993). Тражио је доказе а не пропаганду. (Погледај фусноте 9 и 24)

[23] Lesli Feinberg: "Big Lie" and Breaaakup of Yugoslavia. *Workers World*, New York,

18.02.2007. <http://www.workers.org/2005/us/LavenderRed100.gif>

За хрватског министра: према *New York Times*, 19.10.1993.

[24] Rajko Dolechek: "Rape camps"- Wher the incredible number of rape victims came from.

Chapiter 14 iz knjige "I accuse!". Prag, 1999.

http://guskova.ru/misc/balcan/I_Accuse/14

[25] Rapes in Yugoslavia. Separating fact from fiction. *North American news analysis group*,

California, 05.03.1997. <http://www.srpska-mreza.com/mediaWar/rapes-fiction.html>

[26] Deposition of Serbian women given to the State Commission for War Crimes. Security Council, Distr. General A/47/813, S/24991, 18 December 1992.

<http://www.srpska-mreza.com/Bosnia/rapes/raped-serbs.html>

[27] UN, Economic and Social Council, Distr. General E/CN.4/1993/50, 10 February 1993.

Situation of human rights in the Territory of the former Yugoslavia. Annex II (Note 7).

[28] Kraći i pregledniji prikaz Aneksa II ovog izveštaja, sa fusnotama, nalazi se na

<http://www.zinfo.hr/hrvatski/stranice/izdavastvo/kruhiruze/kir0/Omazow.htm>

[29] Alexandra Stiglmayer: Massenvergewaltigung. Krieg gegen die Frauen (Масовна силовања. Рат против жена). Freiburg (Bresgau), 1993.

За предговор америчког издања књиге била је позвана Suzan Brounmiler. Како се садржај није свидео издавачу, затражено је да га измени. *"Пошто нисам хтела да говорим о геноциду нити пак да потврдим нечувеност тих страхаота, мој прилог је "закопан" на крају књиге. Ангажован је био Рој Гатман"* (фуснота 2). (Роу Гутман је добитник Пулицерове награде за чланке о српским "концентрационим" логорима у Босни).

[30] Der Mensch - das ewige Tier (Човек – вечна животиња). *Der Spiegel*, 12.06.1993.

[31] Hans Peter Duerr: Obszönität und Gewalt. Frankfurt/M, 1993. (str. 407)

[32] Martin Lettmayer: Da wurde einfach geglaubt, ohne wirklich nachzufragen. (Једноставно се веровало, без стварног распитивања). *Die Weltwoche*, Zürich, 10.03.1994.

Članak se nalazi i u knjizi "Serbien muss sterbien. Wahrheit und Lüge im jugoslawischen Bürgerkrieg", Berlin, 1994, преведеној и на српски (Србија мора умрети. Истина и лаж у југословенском грађанском рату", Београд, 1995). У књизи су прилози 13 аутора.

[33] "Иза "силоване опатице" – монсињор ". *Политика*, Београд, 05.04.1994.

[34] Vladimir Volkoff: Petite histoire de la désinformation, Paris, 1998.

Српски превод: Дезинформација (Од тројанског коња до интернета), Београд, 2001. (стр. 193)

[35] Lettmayer, погледај фусноту 32. Наводи пример Vesa Toijonen-а, сарадника финске телевизије УЛЕ, који није хтео да направи интервју са Хераком.

[36] Логори смрти Вогошћа http://www.camo.ch/vogosca_LS.htm

[37] Sherri Gosset: Former NY Times Reporter: 93' Pulitzer Should Be Revoked, 22.03.2009. <http://www.antic.org/Weblog/2006/03/david-binder-93-pulitzer-should-be.html>

[38] Peter Brock: Bosnien: So logen Fernsehen und Presse uns an. (Босна: Тако су нас лагали телевизија и штампа). *Die Weltwoche*, Zürich, 20.01.1994. Чланак је првобитно

објављен, под насловом "Dateline Yugoslavia" у
Foreign Policy

бр. 93, Зима 93/94. Такође се налази и у књизи "Serbien muss sterbien", преведеној и на српски (Србија мора умрети).

[39] Босниен: Манипулиерен дие Медиен? (Босна: Да ли медији манипулишу?). *Deutsche s Allgemeines Sonntagsblatt*, Берлин, 26.08.1994. Чланци: Hans-Joachim Hoffman: Zweifel (Сумња); Reiner Finne: Scharfmacher in den Redaktionen (Хајкачи у редакцијама); Marie-Janine Calic: Auf den Spuren des Grauens (На траговима страха); George Rodrigue: Als die Bilder lügen lernten (Кад су слике училе да лажу).

[40] Ентони Гудман: Силовале све три стране, *Политика*, Београд, 03.06.1994.

[41] "Азра је симбол", интервју са Слободаном Шнајдером. *Време*, Београд, 20.09.1997.

[42] Шарпинг на конференцији за штампу, 16.04.1999 (магнетофонски снимак)

(Jürgen Elsesser: Kriegsverbrechen, Hamburg 2000. odeljak "Sex, Lügen, Videos")

[43] "Wir kommen unserem Ziel näher" (Приближавамо се нашем циљу). Интервју са Шарпингом, *Der Spiegel*, 17.04.1999

[44] Из Шарпинговог предавања на "European Business School" у Немачкој

Günter Amendt: Die 68er in den Kriegsgewirren der Neunziger (шездесетосмаши у ратним збркама деведесетих). *Die Wochenzeitung*, Zürich, 06.05.1999.

[45] Frauen als Beute. (Жене као плен). *Der Spiegel*, Хамбург, 18.03.2000.

[46] "Женско тијело је бојишница", интервју са Весном Крестић, *Feral Tribune*, Сплит, 07.11.2000.

[47] Иван Јевић: Грбавица у Београду. *Време*, Београд, 09.03.2006.

[48] Наташа Одаловић: Офанзива зла. *Данас*, Београд, 10.03.2006.

[49] "Лицитирање жртвама", *Данас*, Београд, 25.11.2005. Чланак из *Независних новина*, Бања Лука (Саша Чавраг), у коме се приказују резултати Истраживачко-документационог центра у Сарајеву (Мирсад Токача)

[50] Н. Б. - В. Т. - М. Л.: Десница нас гура у блато, *Данас*, Београд, 03.03.2006.

[51] Јасмина Лекић: Прећутани ужаси. Интервју са Мирјаном Карановић, *НИН*, Београд, 16.02.2006.

[52] Јасмина Лекић: Босански блуз, *НИН*, Београд, 23.02.2006.

[53] Из чланка Биљане Мартиновић: Грбавица, *Политика*, Београд, 22.02.2006.

[54] Јован Ненадов: Vergewaltigungen in Bosnien. (Силовања у Босни). *Neue Zürcher Zeitung*, Zürich, 11.01.2007.

Манипулације жртвама силована

Пише: Јован Ненадов
среда, 30 децембар 2009 23:32

---

[55] Милош Васић: Ко? Је л' ја?, *Време*, Београд, 06.03.2003.